

І.Є. ХАУСТОВА, старший викладач НТУ «ХПІ»

МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО РОЗВИТКУ І ВДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ ЕКОНОМІЧЕОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

Запропоновано спосіб оцінки ефективності захисних заходів, алгоритм якого включає експертну оцінку небезпек існуючих загроз і ступеня протидії їм використовуваних захисних заходів. Застосування даних оцінок дозволяє проектувати систему забезпечення економічної безпеки на основі найбільш повного і раціонального використання наявних ресурсів, що спрямовуються на захист від найбільш значущих загроз і збереження промислового підприємства.

Ключові слова: економічна безпека, стратегічне управління

Вступ Необхідність подолання наслідків світової фінансової кризи, тенденції глобалізації, вдосконалення промислової політики і стрімкі інноваційні перетворення ставлять на перше місце завдання виживання промислових підприємств в умовах постійного вдосконалення технологій випуску продукції, пред'явлення до виробничих процесів все більш жорстких екологічних та ресурсозберігаючих вимог, здатності негайно реагувати на зміну споживчого попиту. У цих умовах забезпечити збереження промислових підприємств можливе при комплексному відтворенні всіх факторів, що забезпечують не тільки здійснення наявних технологічних процесів, але і їх якісне вдосконалення, яка обумовлює довгострокову здатність підприємства існувати в конкурентних умовах. Це робить актуальним розробку нового підходу до розуміння економічної безпеки підприємства як діяльності щодо забезпечення його ключової компетенції.

Аналіз основних досягнень і літератури. Сучасна криза посилює актуальність вивчення проблеми забезпечення економічної безпеки ведення господарської діяльності промислового підприємства. Питання сталого функціонування та забезпечення економічної безпеки промислових підприємств і великих господарських систем в ринкових умовах розглянуті в працях зарубіжних і вітчизняних вчених, таких як: Р. Акофф, І. Ансофф, А. Аганбегян, К. Багріновській, П. Друкер, В. Золотарьов, А. Гранберг, Ю. Колесников, В. Овчинников, Б. Рапорт, В. Федько та ін. Досягнення безпечного функціонування є одним з основних завдань управління навіть в стабільних умовах. У період кризи йдеться про виживання підприємства і

досягненні параметрів , які забезпечують його збереження і безпечне ведення господарської діяльності . Великий внесок у розробку загальних питань економічної безпеки як на рівні підприємства , так і в масштабах держави внесли такі вчені , як: Л. Абалкін , В. Альошин , А. Архипов , М. Бендик , А. Городецький , С. Грунин , В. Сенчагов , А. Колосов , В. Лукашин , В. Мак-Мак , С. Олейников , В. Тамбовцев , В. Ярочкин .

Мета дослідження. Мета полягає в комплексному обґрунтуванні підходів до формування механізму сталого розвитку промислового підприємства на основі вдосконалення системи управління економічною безпекою допомогою розробки і впровадження сучасних методів її проектування та оцінки.

Матеріали досліджень. Сьогодні забезпечення безпеки вітчизняної економіки бачиться як комплексна системна проблема . Вона повинна розглядатися в широкому контексті розвитку країни та враховувати наявність різноманітних чинників і загроз економічного характеру. Ця обставина вимагає проведення глибоких наукових досліджень фундаментального характеру в області управління економічними системами , зосередження уваги на напрямках , які мають ключове значення, створенні механізмів забезпечення їх реалізації та захисту . Одним з таких механізмів є формування систем економічної безпеки на підприємстві .

Система економічної безпеки підприємства повинна динамічно адаптуватися до змін ринкового середовища , оперативно реагуючи на нові вимоги і погрози. Успішне впровадження механізмів захисту від наявних загроз - критично важливий фактор, оскільки вітчизняним промисловим підприємствам доводиться вести бізнес в умовах глобалізації, значного ускладнення нормативних вимог і посилення загроз безпеці. Реалізація системи економічної безпеки , повинна проводитися з позиції захисту промислової власності підприємства, - саме це є умовою поступального, сталого, стабільного, ефективного розвитку для досягнення цілей підприємства .

Основні принципи проектування системи економічної безпеки дозволяють отримати чітке уявлення про склад системи і технології її створення та впровадження. Аналітичну основу системи економічної безпеки становить точна ідентифікація загроз , правильний вибір вимірників їх прояву , - від цього залежить ступінь адекватності оцінки економічної безпеки підприємства та комплекс необхідних заходів щодо попередження та реакції на небезпеку , відповідний масштабом і характером ризику .

Проектування системи економічної безпеки полягає в попередньому моделюванні дій з відбиття небезпек і загроз і подальшої оптимізації

прийнятих управлінських рішень. Специфічні особливості питань забезпечення економічної безпеки висувають підвищені вимоги до розробки проектного рішення на кожному етапі проектування дій у даній сфері. Особливо це важливо при розробці технічного завдання на проєктовану систему безпеки, від якісного виконання якого залежить, в кінцевому підсумку, адекватність і ефективність застосовуваних заходів захисту.

Для багатьох підприємств вчасно не перебудована, не адаптована до мінливої економічної ситуації система управління стає причиною припинення їхнього існування. Більш того, в сучасних умовах виникла гостра необхідність докорінного перегляду концепцій формування систем управління організаціями, які адекватно відбивають реальну динаміку процесів що відбуваються в економіці. З цієї точки зору, знання принципів і методів проєктування систем економічної безпеки є необхідною вимогою до професійної діяльності керівників підприємств. Більш того, в процесі проєктування системи економічної безпеки необхідно приймати ряд проектних рішень з управління підприємством, реалізація яких передбачає найвищі вимоги до професійної підготовки фахівців у галузі економічного управління: Для підготовки таких спеціалістів має бути розроблено досить повне наукове і методологічне забезпечення, що ставить нові завдання у сфері досліджень питань економічної безпеки.

Слід зазначити, що економічна безпека - досить нове самостійний напрям в економічній науці і воно безпосередньо пов'язане з приростом нового знання в широкому спектрі гуманітарних наук: філософії, праві, соціології. Це досягається за рахунок того, що підприємство розглядається як соціально-економічний механізм, що діє в певному правовому полі, що володіє стратегією і метою розвитку. Започаткована в справжній роботі розробка концепції промислової власності, виконана в рамках уточнення об'єктів економічного захисту, може бути використана в інших напрямках теоретичних досліджень питань економічного управління - при плануванні інноваційних та інвестиційних заходів, уточнення положень фінансового аналізу, в області стратегічного управління. Це ще раз підкреслює комплексний і інтегративний характер економічних розробок у галузі безпеки. Тому, на основі узагальнення результатів проведеного дослідження можна зробити висновок, що діяльність системи економічної безпеки значно ширше питань проведення окремих захисних заходів і повинна розглядатися з урахуванням необхідності обов'язково реалізації наступних її функцій:

- теоретична, яка орієнтована на стимулювання та збір емпіричної і теоретичної інформації про можливі загрози, виклики, ризики та небезпеки підприємства - виконати таку роботу неможливо без чіткої наукової бази

проведення досліджень оточення підприємства; прогностична функція тісно пов'язана з теоретичної і безпосередньо пов'язана з орієнтованістю роботи системи безпеки на запобігання і попередження наявних загроз;

- евристична функція орієнтована на обробку результатів моніторингу безпеки з метою підготовки керівництва підприємства до дій в умовах несприятливої, небезпечної ситуації.

Висновки. Таким чином, проектування системи економічної безпеки промислового підприємства являє собою комплексний, інтеграційний процес, раціоналізація якого повинна базуватися на системному підході, з використанням досягнень різних економічних, фінансових і юридичних дисциплін. Проведення подібної роботи має забезпечити стабільне економічне зростання промислових підприємств, що є основним чинником підвищення стійкості і нової якості зростання економіки країни.

Список літератури: 1. *Камишиникова Е.В.* Оценка уровня экономической безопасности промышленного предприятия /Е.В. Камишиникова// БизнесИнформ. – 2009 - №7. 2 *Економічна безпека підприємств, організацій та установ.* Навч. посіб./ *В.Л.Ортинський, І.С. Керницький та ін.*-К.: Правова єдність, 2011.

Надійшла до редколегії 18.10.2013

УДК 338.5

Методичні підходи до розвитку і вдосконалення системи економічної безпеки підприємства /І.Є.Хаустова// Вісник НТУ «ХП». Серія: Технічний прогрес і ефективність виробництва. – Х.: НТУ «ХП». – 2013. - № 66 (1039) – С. 107-110. Бібліогр.: 2 назв.

Предложен способ оценки эффективности защитных мероприятий, алгоритм которого включает экспертную оценку опасностей существующих угроз и степени противодействия им используемых защитных мер. Применение данных оценок позволяет проектировать систему обеспечения экономической безопасности на основе наиболее полного и рационального использования имеющихся ресурсов, направляемых на защиту от наиболее значимых угроз и сохранения промышленного предприятия.

Ключевые слова: экономическая безопасность, стратегическое управление

A method for evaluating the effectiveness of protective measures, the algorithm which includes the expertise of existing threats and dangers degree counteract them used protective measures. Applying these estimates can design a system of economic security based on the most complete and efficient use of resources allocated for protection against the most significant threats and maintaining industrial enterprise.

Keywords: economic security, strategic management